

LBRIS

We know
books

Sonia Bianca Blaj

**Implicațiile hotărârilor Curții
de Justiție a Uniunii Europene în
contenciosul administrativ român**

Editura C.H. Beck
București 2023

Cuprins

Prefață	XI
Abrevieri	XV
Preliminarii	XVII
Capitolul I. Locul și rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene și al jurisprudenței acesteia în sistemele de drept european și român	1
Secțiunea 1. Instituția Curții de Justiție a Uniunii Europene în sistemul organizării și funcționării Uniunii Europene.....	1
§1. Nașterea și bazele construcției Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	1
§2. Aspecte de organizare, funcționare și competența Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	11
Secțiunea a 2-a. Curtea de Justiție a Uniunii Europene – interpretul suprem al surselor dreptului UE.....	19
§1. Precizări introductive	19
§2. Jurisprudența Curții de Justiție ca interpret al dreptului scris.....	20
§3. Necesitatea recunoașterii hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene ca izvor de drept	26
Secțiunea a 3-a. Rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în dreptul român	28
§1. Considerații generale	28
§2. Înainte de aderarea României la Uniunea Europeană	31
§3. După aderarea României la Uniunea Europeană	37
Secțiunea a 4-a. Judecătorul național-interlocutor al Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	44
§1. Misiunea judecătorului național în integrarea hotărârilor Curții de Justiție în dreptul român	44
1.1. Rolul judecătorului constituțional	45

1.2. Rolul judecătorului Înaltei Curți de Casație și Justiție la nivel național și european.....	54
1.3. Rolul judecătorului din teritoriu	61
§2. Locul jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene în dreptul european și în dreptul român.....	66
2.1. Contextul apariției și evoluției noțiunii de „jurisprudență”	66
2.2. Evoluția conceptului de jurisprudență la nivel european.....	69
2.3. Evoluția rolului jurisprudenței naționale în dreptul român	76
§3. Consecințele neaplicării sau nerespectării hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene în dreptul român	80

Capitolul II. Principii consacrate de tratatele Uniunii Europene și convențiile europene cu implicație în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și în contenciosul administrativ național	90
Secțiunea 1. Generalitatea principiilor dreptului european	90
§1. Noțiunea și sfera principiilor (concept și terminologie)	91
§2. Sursa principiilor generale	96
Secțiunea a 2-a. Câteva considerații teoretice asupra principiilor generale ale dreptului european	101
§1. Principiul legalității.....	101
§2. Principiul subsidiarității.....	108
§3. Principiul proporționalității.....	111
§4. Principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului	115
4.1. Scurtă incursiune istorică	115
4.2. Prioritatea aplicării normelor europene ale drepturilor omului în dreptul român.....	118
4.3. Recunoașterea principiului de drept european al respectării drepturilor omului.....	119
Secțiunea a 3-a. Reflectarea principiilor în jurisprudența europeană și națională comentată	123

§1. Analiza legalității unei decizii a Uniunii care trebuie pusă în aplicare de autoritățile naționale	123
§2. Respectarea principiului legalității de către autoritățile administrative. Protecție împotriva unei puteri discreționare a acestora.....	124
§3. Invocarea principiului legalității cu referire la exercitarea căilor de atac	126
§4. Aplicarea principiului subsidiarității prin raportare la competențele Uniunii. Cerința minimei legături cu dreptul european	129
§5. Justul echilibru în raportul dintre interesul privat și cel public. Aplicarea principiului proporționalității	134
§6. Aprecierea eronată de către parte a caracterului definitiv al unei hotărâri nu atrage încălcarea dreptului la un proces echitabil.....	137
§7. Durata excesivă a procedurilor administrative ca abatere de la cerința procesului echitabil	139
Secțiunea a 4-a. Liberul acces la justiția europeană – un principiu în curs de formare?	140

Capitolul III. Principii desprinse din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și aplicarea lor în contenciosul administrativ	145
Secțiunea 1. Introducere în context	145
Secțiunea a 2-a. Coordonate teoretice ale principiilor care se degajă din jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	154
§1. Principiul rangului prioritar al dreptului unional față de dreptul național	155
§2. Principiul efectului direct al dreptului unional.....	161
§3. Principiul securității juridice.....	165
Secțiunea a 3-a. Condiții de aplicare a principiilor de drept.....	170
Secțiunea a 4-a. Modalități de aplicare a principiilor de drept	172
Secțiunea a 5-a. Receptarea principiilor create de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în jurisprudența națională comentată	175

§1. Controlul legalității actelor administrative cu caracter individual fără limită de timp. Prioritatea aplicării normelor europene. O încălcare și a securității raporturilor juridice?	175
§2. Revizuire întemeiată pe art. 21 alin. (2) din Legea nr. 554/2004. Problema tardivității plângerii prealabile relativ la încălcarea principiului priorității dreptului european	178
§3. Consecințele expirării termenului de contestare a unui act administrativ. Invocarea efectului direct al normelor europene	180
§4. Posibilitatea unei autorități naționale de a reveni asupra unei decizii administrative cu caracter definitiv atrage încălcarea principiului securității juridice?	185
§5. Emiterea unui act administrativ cu încălcarea principiului neretroactivității aduce atingere securității juridice	187

Capitolul IV. Exigențe procedurale desprinse din hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene aplicabile în contenciosul administrativ.....

190

Secțiunea 1. Considerații introductive..... 190

Secțiunea a 2-a. Contenciosul administrativ european –
prefață la contenciosul administrativ român..... 194

Secțiunea a 3-a. Standarde procedurale prevăzute de
Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.....201

§1. Dreptul la o cale de atac efectivă și la un proces
echitabil (art. 47 din Carta drepturilor
fundamentale a Uniunii Europene).....202

1.1. Clarificarea conceptului de instanță independentă
și imparțială de contencios administrativ din
perspectiva Curții de Justiție, componentă
a unui proces echitabil .....

202

1.2. Probleme reflectate în contenciosul administrativ
cu privire la accesul liber la justiție .....

214

1.3. Durata procedurii în fața instanței de contencios administrativ și aplicarea standardului de rezonabilitate ca parte esențială a unui proces echitabil	234
1.4. Semnificația „dublul grad de jurisdicție” în contenciosul administrativ, ofertă pentru o cale de atac efectivă	248
§2. Dreptul la apărare (art. 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene).....	257
2.1. „Egalitatea armelor”, expresie a dreptului la apărare în contenciosul administrativ.....	257
2.2. Exercițarea dreptului la apărare – posibilitatea particularilor de a suprima sau limita puterea discreționară a autorităților publice.....	264
2.3. Contradictorialitatea în procesul administrativ – garanție a dreptului la apărare	270

Capitolul V. Autonomia procedurală a instanțelor naționale în relația cu Curtea de Justiție

a Uniunii Europene	280
Secțiunea 1. Precizări preliminare	280
Secțiunea a 2-a. Asistăm oare la apariția unui „drept fundamental”?.....	283
Secțiunea a 3-a. Autonomia procedurală din perspectiva competențelor Uniunii	287
Secțiunea a 4-a. Limite ale aplicării principiului autonomiei procedurale	290
Secțiunea a 5-a. Autonomia procedurală și respectarea unor drepturi fundamentale.....	293
Secțiunea a 6-a. Întrebări deschise... ..	299

Capitolul VI. Concluzii și propuneri de lege ferenda .....

Bibliografie	309
---------------------------	------------

Capitolul I

Locul și rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene și al jurisprudenței acesteia în sistemele de drept european și român

Secțiunea 1. Instituția Curții de Justiție a Uniunii Europene în sistemul organizării și funcționării Uniunii Europene

§1. Nașterea și bazele construcției Curții de Justiție a Uniunii Europene

La nivel global, nevoia unei structuri organizatorice care să elimine multiplele conflicte existente între state, cu precădere datorită exacerbării suveranității absolute, motivate în a urmări pe orice cale interesele, proprii a devenit stringentă. Se simțea necesitatea unei structuri suprastatale care să regleze eficace relațiile dintre state și să impună soluții în caz de diferende, în realizarea unui interes comun. Cu alte cuvinte, era nevoie de un nou contract social aidoma celui creat de Rousseau, dar încheiat, de această dată, între statele europene.

Astfel, în anul 1952, a luat naștere Curtea de Justiție a CECO¹. Inițial, Curtea era compusă din șapte judecători și doi avocați generali, însă, pe parcurs, odată cu aderarea și a altor state la UE, numărul acestora a crescut ajungând, în prezent, la 27 de judecători și 11 avocați generali.

---

¹ Prima ședință a acesteia a avut loc la 10 decembrie 1952 la Luxembourg.

De la momentul înființării și până în prezent, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a traversat mai multe etape semnificative, însă, cu toate acestea, s-a bucurat de o anumită stabilitate în evoluția sa.

Odată cu schimbările intervenite în construcția europeană¹, locul Curții de Justiție a CECO a fost luat de Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE)², ca instanță comună a celor trei Comunități.

În timp, după treizeci de ani de la înființare, s-a dovedit că o singură instanță europeană nu are șanse de izbândă singură, astfel că, la 24 octombrie 1988, prin Actul Unic European, Consiliul a luat hotărârea de a înființa un organ judiciar competent să judece în primă instanță și care, în același timp, era subordonat Curții de Justiție a Comunităților Europene.

De ce o nouă instanță la nivel european? Justificarea acestui fapt a rezultat din creșterea numărului de cauze înregistrate pe rolul Curții, motivate și de păstrarea calității actului de justiție. Pe de altă parte, prin intermediul acesteia, justițiabilii, indiferent că sunt statele membre sau cetățenii acestora, ar beneficia de garanții judiciare suplimentare, tocmai datorită dublului grad de jurisdicție. Bineînțeles, Curtea de Justiție a Comunităților Europene își păstra atribuția principală, aceea de a se pronunța cu privire la interpretarea dreptului comunitar³. În consecință, având în vedere acest context istoric și legislativ, a fost înființat Tribunalul de Primă Instanță, care a debutat în activitatea sa la 30 octombrie 1989.

---

¹ În anul 1957, prin semnarea Tratatelor de la Roma au luat naștere Comunitatea Economică Europeană (CEE – Tratatul privind instituirea Comunității Economice Europene, semnat la 25 martie 1957 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA – Tratatul privind instituirea Comunității Europene a Energiei Atomice, semnat la 25 martie 1957 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958). Tot în același an a fost semnată Convenția privind unele instituții comune Comunităților Europene.

² A început să funcționeze de la 7 octombrie 1958.

³ „Dreptul comunitar” și-a schimbat denumirea în „Dreptul Uniunii Europene” de la 1 decembrie 2009, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

Avântul cauzelor înregistrate la nivel european a constituit factorul primordial pentru inițiativa de a înființa un nou organ judiciar care să preia din atribuțiile celor două instanțe existente până la acel moment. Astfel, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa din 1 februarie 2003, s-a manifestat interesul pentru existența unei instanțe care să fie specializată în anumite materii. Acest fapt s-a materializat prin crearea Tribunalului Funcției Publice al Uniunii Europene, decizie adoptată de Consiliu la 2 noiembrie 2004. Tribunalul Funcției Publice reprezenta, de fapt, astfel cum se reține în doctrina de specialitate, „o *jurisdicție specială în materia contenciosului funcției publice*”¹. În decursul activității sale de judecată, Tribunalul Funcției Publice soluționa o medie de 150 de cauze într-un an, litigiile care intrau în competența acestuia incluzând și domenii precum raporturile de muncă sau anumite categorii speciale de personal².

În traiectoria evoluției sistemului jurisdicțional al UE, anul 2009 a reprezentat o etapă deloc negliabilă, întrucât acesta a fost reînnoit odată cu adoptarea Tratatului de la Lisabona³, schimbându-și denumirea în Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

Acest tratat a adus modificări de substanță în organizarea și competența Curții de Justiție, cel puțin sub două aspecte majore⁴. Astfel, schimbările esențiale au fost reprezentate de modificarea tratatelor constitutive, în acest sens fiind adoptat Tratatul privind organizarea și funcționarea Uniunii Europene (TFUE), precum și de renunțarea la structura pe piloni a Uniunii.

În ceea ce privește modificările legate de competența Curții, s-a conturat cu titlu de regulă generală că aceasta încorporează dreptul

---

¹ M. Criste, Tribunalul Funcției Publice, gardian al drepturilor funcționarului european (http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/reviste_drept/annales_10_2007/criste_ro.pdf).

² (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_9041/presentation).

³ A fost semnat la 13 decembrie 2007 și a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.

⁴ Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Comunicat de presă nr. 104 din 30 noiembrie 2009, Luxemburg, p. 1-10.

UE, în afara cazurilor când Tratatul prevede altfel¹. Cu alte cuvinte, s-a acordat plenitudine de competență Curții atunci când aceasta este sesizată cu litigii care au ca obiect dreptul Uniunii.

De asemenea, s-a recunoscut posibilitatea tuturor instanțelor naționale de a sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene, posibilitate acordată până atunci doar instanțelor superioare, iar Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene a dobândit putere juridică asemenea Tratatelor, dispozițiile acesteia fiind obligatorii pentru statele membre. Din seria acestor modificări mai amintim extinderea posibilității de a utiliza procedura preliminară la actele adoptate de organele, oficiile și agențiile Uniunii, conform art. 267 TFUE. În acest context, Curtea devine competentă să se pronunțe și cu privire la interpretarea și validitatea acestor acte, facilitând astfel aplicarea unitară în legislația națională a statelor membre. Pe lângă aceste categorii de acte, Curtea devine competentă să se pronunțe și asupra legalității actelor adoptate de Consiliul European și Consiliu, potrivit art. 263 TFUE.

Nu în ultimul rând, prin Tratatul de la Lisabona s-au diminuat condițiile de admisibilitate pentru acțiunile promovate de particulari, indiferent că sunt persoane fizice sau juridice, în sensul că aceștia nu mai sunt ținuți de dovedirea faptului că actul atacat îi privește în mod individual². Putem observa că, prin intermediul acestor prevederi, se trasează coordonatele Curții ca instanță de contencios administrativ.

În prezent, Curtea de Justiție a Uniunii Europene acoperă două instanțe, respectiv Curtea de Justiție și Tribunalul. După o existență relativ scurtă, Tribunalul Funcției Publice și-a încetat activitatea începând cu 1 septembrie 2016. De ce nu s-a mai considerat oportună existența acestuia? Motivul ar fi legat de creșterea numărului de judecători la nivelul Tribunalului Uniunii Europene (ajungând până la 56) și, pe cale de consecință, preluarea competențelor Tribunalului Funcției Publice de către acesta. Așadar,

---

¹ A se vedea în acest sens art. 19 TUE (JOCE C 306 din 17 decembrie 2007), ratificat de România prin Legea nr. 13/2008 (M.Of. nr. 107 din 12 decembrie 2008).

² A se vedea în acest sens art. 263 TFUE.

obiectivele și motivarea avută în vedere la înființarea acestuia și-au pierdut, în timp, efectul și actualitatea, legiuitorul Uniunii renunțând la această instanță specializată.

Prin urmare, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, așa cum este aceasta înțeleasă prin prisma prevederilor art. 2 TUE, și anume: „*Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept (...)*” își face apariția în peisajul juridic european contemporan.

Cum se prezintă noua Curte de Justiție? Potrivit dispozițiilor art. 19 TUE „(1) *Curtea de Justiție a Uniunii Europene cuprinde Curtea de Justiție, Tribunalul și tribunale specializate. Aceasta asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor. Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.* (2) *Curtea de Justiție este compusă din câte un judecător pentru fiecare stat membru. Aceasta este asistată de avocați generali. Tribunalul cuprinde cel puțin un judecător din fiecare stat membru. Judecătorii și avocații generali ai Curții de Justiție, precum și judecătorii Tribunalului sunt aleși dintre personalitățile care prezintă toate garanțiile de independență și care întrunesc condițiile prevăzute la art. 253 și 254 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Aceștia sunt numiți de comun acord de către guvernele statelor membre pentru șase ani. Judecătorii și avocații generali care își încheie mandatul pot fi numiți din nou.* (3) *Curtea de Justiție a Uniunii Europene hotărăște în conformitate cu tratatele: (a) cu privire la acțiunile introduse de un stat membru, de o instituție ori de persoane fizice sau juridice; (b) cu titlu preliminar, la solicitarea instanțelor judecătorești naționale, cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea actelor adoptate de instituții; (c) în celelalte cazuri prevăzute în tratate*”¹.

La o simplă lecturare a acestui text, primul aspect care atrage atenția este indicarea expresă a competenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, respectiv circumscrierea acesteia domeniului dreptului UE. Așadar, competența Curții este stabilită și se

---

¹ Idem, p. 1-28.

raportează în permanență la tratate, prevederile art. 19 TUE completându-se cu cele ale art. 251-281 TFUE. Dacă avansăm în analiză, se poate observa că, datorită acestei *puteri* conferite de legiuitorul european, aceasta a profitat în sensul extinderii controlului judiciar. Ce a dorit, de fapt, Curtea? Cuprinderea în sfera sa jurisdicțională și a anumitor organe sau măsuri care nu erau expres enumerate în tratate¹. În acest sens se exprimă prevederile alin. (3) al art. 19 TUE anterior menționat, respectiv „*interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea actelor adoptate de instituții*”

De altfel, tot din cuprinsul articolului amintit se cristalizează trăsăturile definiției ale acestui organ jurisdicțional, considerat și ca o *curte supranațională/supremă*.

Prin urmare, actuala Curte de Justiție a Uniunii Europene soluționează litigii și asigură repararea prejudiciilor cauzate la nivelul statelor membre, interpretează dreptul european, emite avize în legătură cu diferite probleme și exercită un control de validitate asupra actelor adoptate de instituțiile Uniunii.

O primă observație care se pretinde a fi făcută în contextul demersului de față și din perspectiva analizei competenței Curții este relativ la clarificarea tipului de jurisprudență care este utilă pentru extragerea principiilor de drept. În acest sens, menționăm că relația de colaborare cu instanțele din statele membre are în vedere interpretarea dreptului european pe calea acțiunii preliminare.

Astfel, trimiterile preliminare au reprezentat baza fundamentală în dezvoltarea dreptului european și implicit în crearea principiilor de drept. Cu titlu exemplificativ, amintim faptul că prin hotărâri ale Curții de Justiție pronunțate în urma întrebărilor preliminare cu care a fost sesizată de instanțele din statele membre au fost create, printre altele, principiul efectului direct (cauza *Van Gend en Loos*) și primatul dreptului european (cauza *Flaminio Costa c. ENEL*).

Mai mult, acest mecanism a reprezentat motorul de bază în reglarea diferitelor inadvertențe apărute între ordinea juridică națională și cea europeană, cu alte cuvinte, între un eventual conflict între normele interne și cele unionale.

---

¹ P. Craig, G. de Burca, *Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină*, ed. a 6-a, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 69.

O altă observație care se impune este cea relativ la distincția dintre Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Curtea de Justiție Internațională și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. De ce am considerat necesară o prezentare succintă a deosebirilor existente între acestea? Justificarea rezidă din faptul că cele trei Curți au nu doar sedii, ci și atribuții și competențe diferite. Astfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene, cea care face obiectul analizei noastre, denumită și Curtea de la Luxemburg este garantul respectării dreptului european în interpretarea și aplicarea tratatelor. Aceasta a fost creată, într-o istorie plină de încercări, pentru a veghea asupra dreptului nou creat, cel european, fiind un organism jurisdicțional *supranațional*. Cu alte cuvinte, s-a simțit nevoia unei instanțe situate deasupra instanțelor naționale, pentru a se asigura o protecție mai mare și eficace asupra dreptului UE, cu o mai mare eficiență decât ar fi putut realiza statele pe plan intern.

Cu toate că, la momentul actual, Curtea de Justiție asigură și respectarea unor drepturi și libertăți fundamentale, în virtutea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Cartă care, așa cum am văzut, a intrat în vigoare prin Tratatul de la Lisabona, aceasta nu se confundă nici cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

De ce sunt două instanțe diferite? Deoarece Curtea de Justiție a Uniunii Europene, prin obiectul ei de activitate, nu a fost concepută inițial ca un garant al drepturilor fundamentale, așa cum s-a urmărit prin crearea Curții Europene a Drepturilor Omului, însă ulterior a dobândit și acest atribut, odată cu adoptarea Cartei, care, de altfel, într-o viziune de ansamblu, întruchipează idealurile UE.

Dar de ce a fost nevoie de o Cartă la nivelul UE? Nu era oare suficientă protecția Convenției europene? Motivarea se întemeiază pe faptul că acest conglomerat de state care s-au reunit sub o unică egidă europeană aveau o scară valorică prin culturi diferite, prin urmare se impunea reunirea tuturor drepturilor civile, politice, sociale, economice într-un singur document, care să fie aplicabil prin conținut în mod egal tuturor cetățenilor Uniunii.

Însă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Curtea de la Strasbourg, cu o privire mult mai largă, se află în prima linie atunci când vine vorba despre protejarea drepturilor și libertăților

fundamentale ale omului, și nu numai cu referire la UE, fiind o instituție specializată în soluționarea plângerilor persoanelor fizice vătămate prin abuzul statelor. Problema unui eventual conflict între aceste două Curți o vom detalia într-o secțiune următoare.

Revenind la distincția dintre instanțele amintite, Curtea Internațională de Justiție își are sediul la Haga, fiind organul judiciar al Organizației Națiunilor Unite¹. Într-un mod, putem spune, similar cu Curte de Justiție a Uniunii Europene, aceasta, pe de o parte, soluționează litigii ale căror subiecte sunt statele membre, iar, pe de altă parte, oferă avize consultative în diferite probleme la sesizarea organelor competente. Sintetizând, Curtea Internațională de Justiție se caracterizează printr-o dublă natură: una contencioasă și alta consultativă.

Așadar, după cum am putut observa, fiecare dintre cele trei Curți menționate anterior are rolul său bine definit în ordinea juridică, iar competențele și atribuțiile acestora nu interferează.

De ce oare este Curtea de Justiție un organism judiciar aparte? Așa cum am văzut, natura juridică a Curții de Justiție a Uniunii Europene este determinată de natura UE. Astfel, dacă ne raportăm la configurația Uniunii, răspunsul se conturează inevitabil, în sensul că însăși ordinea juridică europeană a fost creată ca o structură particulară, specifică, fiind chiar diferită în fața sistemelor de drept existente. Continuatorii planului Schuman au dorit crearea unei forme inovative de competență, raportată la prevederile Tratatelor, și care să dezvolte caracteristici supranaționale.

În consecință, la nivelul Uniunii, actele normative emise de organele sale au un caracter obligatoriu atât pentru acestea, cât și pentru statele membre, iar aplicarea adecvată a acestora este așezată sub patronajul independent al Curții.

Anterior, am afirmat caracterul supranațional al Curții. Dacă ne întoarcem la dispozițiile art. 19 TUE, putem desprinde elementele² care stau la baza acestei susțineri, astfel cum acestea sunt reliefate chiar de tratat. Ca atare, în interpretarea articolului menționat,

---

¹ A fost înființată în anul 1945 prin Carta ONU.

² B. Ștefănescu, Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 138.

putem reține obligativitatea competenței Curții pentru statele membre, în sensul că acestea nu au un drept de a alege dacă să se adreseze acestei instanțe pentru lămurirea unor probleme de drept european sau să soluționeze ele prin instanțele naționale chestiuni legate de aplicarea dreptului unional. Cu alte cuvinte, Curtea trebuie să soluționeze diferitele probleme de drept cu care este investită de către statele membre, de o instituție sau de persoane fizice sau juridice.

Caracterul de *curte supremă* rezultă, de asemenea, din voința legiuitorului Uniunii, care nu a prevăzut posibilitatea exercitării unor căi de atac împotriva hotărârilor Curții, acestea fiind definitive. Așadar, hotărârea Curții de Justiție asupra unei probleme de drept nu poate fi pusă la îndoială de statele membre, odată ce s-au adresat acesteia, aceasta realizând actul de justiție la cel mai înalt nivel de jurisdicție. Tot în virtutea competenței atribuite prin tratate, aceasta soluționează litigii în care subiecte nu sunt doar statele membre sau organele Uniunii, ci chiar și particularii – persoane fizice sau juridice – cetățeni ai statelor membre. Mai mult, Curtea are posibilitatea de a dispune repararea, împotriva oricărui justițiabil, a eventualelor prejudicii cauzate prin vătămarea unor interese legitime.

Atribuirea unor competențe atât de diverse Curții, face ca aceasta să preia, așa cum s-a reliefat în literatura de specialitate, din caracteristicile unei instanțe constituționale, instanțe de control administrativ sau instanță de plină jurisdicție.

Caracterul de *instanță constituțională* este determinat de prerogativa Curții de Justiție a Uniunii Europene de a se pronunța cu privire la „validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii”, astfel cum se prevede în cuprinsul art. 267 TFUE. În esență, acest mecanism de interpretare a validității normei europene permite judecătorului național să soluționeze litigiul în conformitate cu principiile unionale¹.

---

¹ P. Gréciano, La jurisprudence de la Cour de Justice de l'Union Européenne, în Revue française de linguistique appliquée vol. XIX, nr. 1/2014, p. 59-70.

A existat o serie de comentarii academice legate de acest caracter al Curții. Considerăm și noi că aceasta (Curtea de Justiție a Uniunii Europene – *n.n.*) nu poate fi considerată o Curte Constituțională în sens tradițional. Justificarea este una destul de simplă, în sensul că originile sale nu se regăsesc într-o Constituție a UE sau națională, ci la temelia acesteia sunt așezate tratate internaționale semnate de către statele membre.

Mai mult, în susținerea acestui punct de vedere, facem trimitere la definiția *Constituției*: „*Lege fundamentală a unui stat, investită cu o forță juridică superioară celorlalte legi, prin care sunt fixate modalitățile de încredințare și de exercitare a puterii, drepturile și îndatoririle cetățenilor, constituirea și funcționarea organelor centrale și locale de stat, raporturile dintre ele sau raporturile acestora cu cetățenii etc.*”¹ Într-o altă definiție, termenul de *constituție* reprezintă „*un set de norme fundamentale care cârmuiesc politica unei națiuni sau a unui grup subnațional*”².

Or, așa cum am învederat, Curtea de Justiție nu are la bază o Constituție, asemănarea cu atribuțiile unei Curți constituționale rezultă oarecum din prevederile art. 267 alin. (1) lit. b) TFUE, care statuează competența Curții de a da hotărâri preliminare cu privire la validitatea dreptului european. Cu alte cuvinte, atunci când în fața unei instanțe naționale se ridică o întrebare relativ la validitatea actelor UE, această instanță poate solicita Curții de Justiție să pronunțe o hotărâre de clarificare a acelei probleme ivite. Dacă instanța națională este de ultim grad de jurisdicție, atunci se instituie o obligație în sarcina acesteia de a sesiza Curtea europeană.

În consecință, este incontestabil faptul că în materia trimiterilor preliminare privind validitatea dreptului european, Curtea de Justiție a Uniunii Europene reprezintă cea mai înaltă instanță a ordinii juridice europene. Doar prin raportare la acest fapt, se poate considera că acționează aidoma unei curți constituționale, întrucât îi revine sarcina de a se pronunța cu privire la valabilitatea tuturor

---

¹ DEX. Dicționar Explicativ al Limbii Române, Ed. Univers Enciclopedic, 1998.

² Dicționar de politică Oxford, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2001, p. 103.